

El drama dels refugiats que busquen desesperadament arribar a Europa ha posat de dramàtica actualitat Síria, el país del qual fugen per culpa de la sagnant guerra civil que ha provocat milions de desplaçats i centenars de milers de morts. A banda de totes les òbvies conseqüències –polítiques, geoestratègiques, humanitàries...– que té el brutal conflicte armat, un altre aspecte, diferent i cabdal, també està en joc: el mil·lenari llegat històric i artístic del país, objecte de destrucció i espoli.

Destrucció i espoli de Síria

Estat Islàmic destrueix la història siriana i ven il·legalment en el mercat internacional les obres d'art mil·lenàries que espolia industrialment d'aquell país.

Reportatge de Miquel Payeras

ís fou part del que es coneix amb el nom de Creixent Fèrtil, encunyat per definir la regió del Pròxim Orient banyada pels rius Nil, Jordà, Tigris i Eufrates que abastava els actuals Egipte, Israel, Palestina, Cisjordània, Líban, Síria, Iraq i parts de Turquia i Iran, on s'esdevingué la revolució neolítica, és a dir, l'aparició de les civilitzacions agrícoles i sedentàries, cap al 8000 aC., que crearen les primeres ciutats de la història de la humanitat. L'actual capital siriana, Damasc, és la població habitada ininterrompudament més antiga del món: com a mínim des de fa 3.500 anys. Al llarg dels temps Síria ha estat ocupada per molts de pobles cadascun dels quals hi ha deixat la seva respectiva empremta: cananeus, fenicis, arameus, egipcis, sumeris, assiris, perses, hitites, grecs, romans, otomans... Així, amb el transcurs dels segles el país ha esdevingut un immens jaciment arqueològic format per restes de ciutats antigues, temples, estàtues, relleus, mosaics... que té centenars o, en la major part dels casos, milers d'anys. Tot aquest llegat cultural està ara en perill per la guerra. El panorama és desolador. Segons explicava a Reuters Francesco Bandarin, director general de la UNESCO, "el conflicte amenaça seriosament tota la mil·lenària riquesa cultural del país".

Un estudi de l'ONU fet a través de satèl·lit revelava a principi de 2015 que 24 ciutats sirianes de gran valor històric i artístic ja han estat destruïdes i 189 més han patit greus danys. Els responsables són tots els combatents: les forces oficials de l'Estat, els rebels, els milicians de la branca local d'Al-Qaida i l'exèrcit d'Estat Islàmic. És cert, tots destrossen patrimoni: per exemple, els militars del president Al-Assad bombardejaren el castell medieval croat Krak dels Cavallers. Però Estat Islàmic presenta un element que el diferencia dels altres: porta a terme l'anihilació planificada de tota representació artística que contravingui la seva delirant interpretació religiosa.

Inicià aquesta estratègia a Iraq i l'ha generalitzada a Síria. Arreu del món ha colpit amb especial força la destrucció de

DAMASC ÉS LA POBLACIÓ HABITADA SENSE INTERRUPCIÓ MÉS ANTIGA DEL MÓN

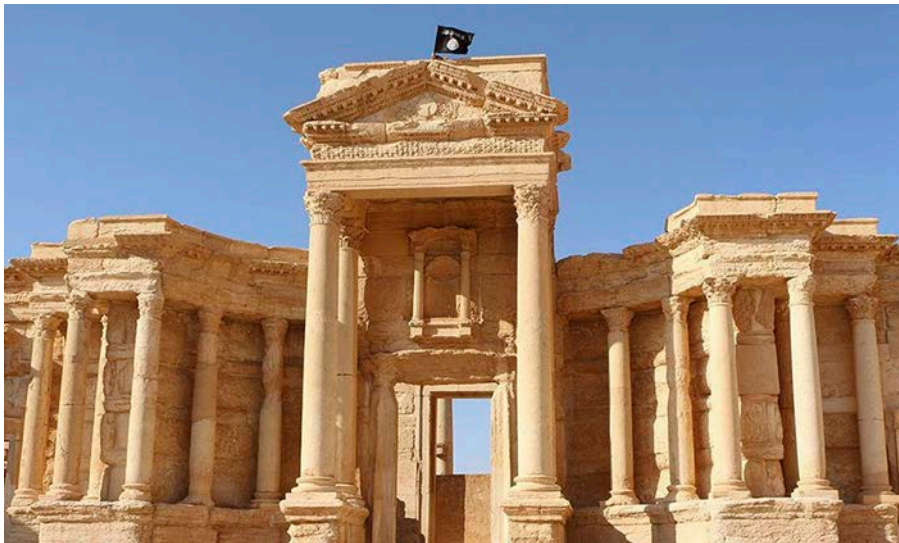
bona part de la ciutat mil·lenària de Palmira, l'agost passat: l'estàtua del Lleó d'Al-Lat, el temple de Baal Shamin i altres importants restes grecoromanes han desaparegut per sempre més. La UNESCO no dubtà a qualificar-ho de "crim de guerra". Prestigiosos arqueòlegs, historiadors i directors de museus han mostrat la seva repulsa: "Condemnem amb la màxima duresa aquests actes de catastròfica destrucció", deia a *The New York Times* el director del Metropolitan Museum de la ciutat nord-americana, Thomas P. Campbell. Tanmateix, Estat Islàmic prossegueix impertèrrit la seva gihad contra la història i la cultura sense que cap país li aturi els peus: "El Profeta ens ordenà desfer-nos d'estàtues i relíquies", deia en un vídeo un representant no identificat del moviment integrista.

Estat Islàmic destrueix l'art i la història. Sí, però només quan no les pot vendre. Segons ha alertat l'ONU, també col·loca en el mercat negre internacional d'antiguitats totes les peces que pel seu volum són fàcilment transportables, i són fabulosos els beneficis que obté d'aquest comerç il·legal. En un reportatge de la BBC, emès el passat estiu, es veia un periodista que entrava a botigues d'art de Beirut (Líban) interessant-se per restes arqueològiques de Síria: li plovién les ofertes de venda de peces que anaven des d'uns quants milers d'euros fins a passar el milió. La comercialització il·legítima és tan massiva que en els últims mesos tant l'ONU com alguns governs han reaccionat fent crides a impedir-la. Malgrat les paraules benintencionades, però, no sembla que el mercat negre s'alteri gens ni mica. Amb motiu de la fira d'art antic de Maastrich, el mes de març d'enguany, la més important del món, diversos mitjans publicaren repor- →

Llegat cultural en perill

Podria semblar frívol plànyer-se per la pèrdua cultural en comparació del drama humanitari que sofreix Síria. Però, com deia el març passat Markus Hilgert, expert orientalista alemany, director del Museu d'Orient Pròxim de Berlín, en una entrevista a la ràdio i televisió alemanya DW, "és un error separar la vida de la cultura, perquè la cultura marca de manera essencial la vida".

La riquesa cultural siriana, atresorada durant mil·lennis, és tan enorme que sembla incommensurable. El pa-

DESTRUCCIÓ MASSIVA A SÍRIA. El castell medieval Krak dels Cavallers bombardejat (a la pàgina anterior), el temple de Palmira –a la foto, amb la bandera d'Estat Islàmic– fet bocins el passat mes d'agost, algunes de les grans rodes de molí hidràulic del segle V de Hama desaparegudes... Els d'Estat Islàmic (baix) eliminen i espolien el llegat artístic siriana.

→ tatges sobre el contrast entre l'honorabilitat dels galeristes presents i el fet que sobretot a Europa i Estats Units cada vegada es detecti més i més compra-venda il·legal d'obres d'art que provenen d'Iraq i Síria. “El volum d'aquest negoci podria ser ben bé el tercer mundial, després del de drogues i d'armes”, deia aleshores el prestigiós arqueòleg Hermann Parzinger, president de la Fundació del Patrimoni Prussià de Berlín.

Podria semblar que l'opinió de Parzinger és exagerada. Doncs no, en absolut. Malgrat que els acords internacionals proscriu la compra-venda d'obres d'art i/o de valor històric extretes irregularment del país d'origen, Estat Islàmic està venent a través d'intermediaris ingents quantitats d'aquests tipus d'objectes espoliats a Síria i Iraq. La situació és tan greu, el volum de negoci il·lícit tan enorme i les seves possibilitats de creixement tan importants, que l'Interpol va organitzar el mes de març passat tres dies de simposi –per a més d'un centenar de delegats de l'organització a tot el món– per intentar trobar fórmules per atacar aquest immens negoci del moviment integrista. El secretari general de l'organització policial internacional, Jürgen Stock, coincidí amb la valoració de Parzinger i no dubtava a assegurar davant dels mitjans de comunicació –en declaracions recollides per EFE– que “el mercat negre d'obres d'art s'està fent tan lucratiu com el de drogues, armes o bens piratejats; les antiguitats representen una potencial font de grans riqueses per als grups terroristes” com Estat Islàmic. ●